

FREDNINGSNÆVNET FOR ØSTSJÆLLAND

Ved Ringen 1, 4000 Roskilde

Tlf.: 24 97 21 45, e-mail: oestsjaelland@fredningsnaevn.dk

FN-ØSJ-40-2021

**Afgørelse
om fredning af
Tempelkrog Nord
i Holbæk Kommune og Lejre Kommune
afsagt den 11. maj 2022
af
Fredningsnævnet for Østsjælland**

Indhold:

- I. Indledning**
- II. Citat fra Danmarks Naturfredningsforenings beskrivelse af fredningsområdet**
- III. Sammendrag af udtalelser til fredningsnævnet**
- IV. Synspunkter om en eventuel begrænsning af jagten i området**
- V. Fredningsnævnets bemærkninger**
- VI. Fredningsbestemmelser**
- VII. Klagevejledning**

I. Indledning

Danmarks Naturfredningsforening fremsatte den 8. juni 2021 forslag om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune.

Fredningsforslaget omfatter et areal på ca. 77 hektar. Området afgrænses mod syd af motorvejen og mod

nord af Tempelkrog i Isefjord. Mod vest afgrænses området af Truelsbækkens gamle udløb, og mod øst afgrænses området af Elverdamså.

Der skete annoncering i Statstidende den 8. juli 2021 og offentliggørelse på fredningsnævnets hjemmeside samme dag.

I annonceringen blev fredningsforslaget præsenteret, og der blev indkaldt til offentligt møde. Fredningsnævnet har udsendt forslaget til lodsejerne og til andre interessenter, og i denne udsendelse blev der gjort opmærksom på det offentlige møde og på fristen for at komme med bemærkninger.

Der blev afholdt offentligt møde den 25. august 2021.

Fredningsnævnet besigtigede samme dag arealerne.

Fredningsnævnet traf den 22. november 2021 afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering i forbindelse med behandling af forslaget om fredning af Tempelkrog Nord. Denne afgørelse er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af en lodsejer.

Fredningsforslaget vedrører arealer inden for både Fredningsnævnet for Vestsjællands område og inden for Fredningsnævnet for Østsjællands område. Miljøstyrelsen bestemte den 18. juni 2021 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 35, stk. 7, at sagen skal behandles af Fredningsnævnet for Østsjælland.

Fredningsnævnet har under sagens behandling bestået af formanden dommer Linda Lauritsen og af nævnsmedlemmerne Rolf Dejløw (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Vestsjælland) og Niels Boye Jakobsen, (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Østsjælland) og Per Fynboe (udpeget af kommunalbestyrelsen i Holbæk Kommune) og Ole Møller (udpeget af kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune).

II. Citat fra Danmarks Naturfredningsforenings beskrivelse af fredningsområdet

Danmarks Naturfredningsforening har i sit fredningsforslag af 8. juni 2021 givet følgende beskrivelse af fredningsområdet:

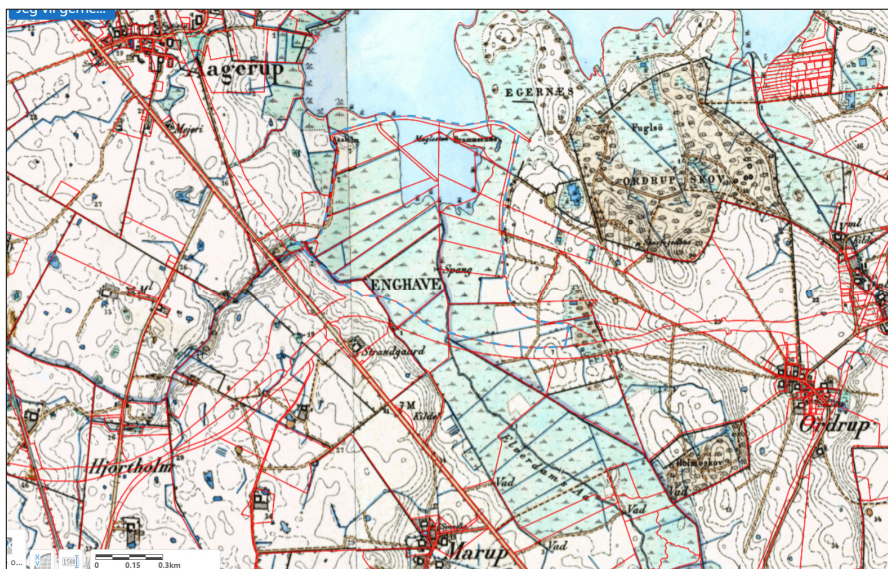
”...

Landskabsformer og geologi

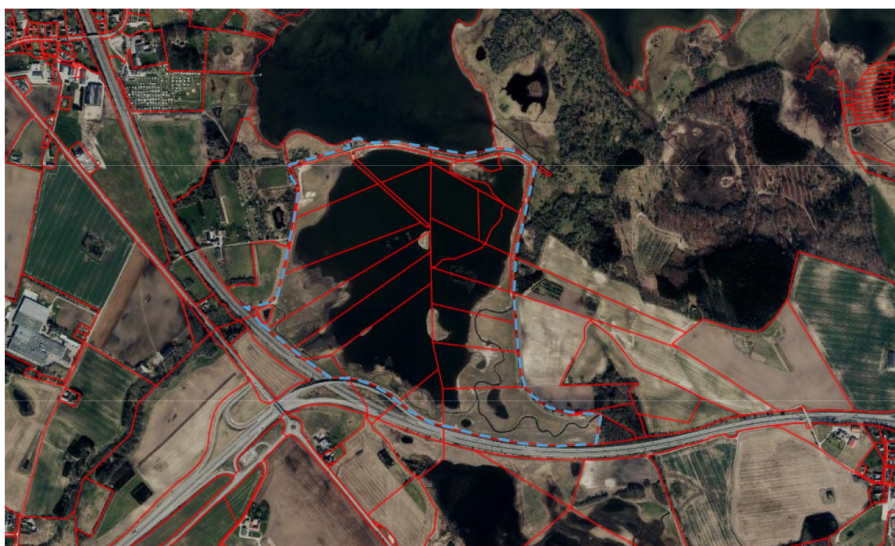
Elverdamsdalen og Tempelkrogen blev dannet i slutningen af Weichsel-istiden, hvor smeltevandsfloderne fra dødisen fossede mod nord gennem en fordybning i landskabet og udgravede Elverdamsdalen. Der samlede sig en stor ferskvandssø uden udløb til havet. For ca. 7.000 år siden var havniveauet steget så meget, at der i den sydlige del af hvad der skulle blive Isefjord stod vandet 3 meter højere end nu. Dalbunden blev dækket af havet og der blev aflejret sand, som dannede den flade dalbund nord for Aastrup. Isefjord åbnedes til Kattegat, og Roskilde Fjord, Lammefjorden og Sidinge Fjord, og fik stort set taget den form, vi kender nu.

Indtil midten af forrige århundrede var tempelkrog en lavvandet vig på 20 ha med omkringliggende strandenge. Dalsidens mange kilder sikrede rigelig vandtilførsel til flere møller året rundt, men for at få vandet der,

hvor man ville bruge det, blev der allerede i Middelalderen gravet og anlagt møllerender. Selve Elverdamsåen rørte man imidlertid ikke meget ved. Den var herreds- og amtsskel. På et kort fra 1823 har åen fortsat sit naturlige forløb gennem engene hen til Tempelkrogen. På kort fra 1859 er den udrettet langs Aastrups Dyrehave og op til landevejen. I 1894 er dalbunden gennemskåret af drængrøfter, men åen løber stadigvæk i midten af dalbunden. Engene blev brugt til græsning og høslæt. Selve Tempelkrogen blev brugt til fiskeri og jagt, herunder jagt på marsvin, som fortsatte til langt hen i 1900-tallet.

På udsnit af de høje målebordsblade fra 1866-1899 ses området længe før afvandingen og med den brede ådal langs Elverdamså i syd.

På luftfotoet fra 2019 ses området i dag efter genopretningen, med den langt større vandflade end tidligere. Det skyldes at jorden har sat sig efter mange års opdyrkning.

Historie og kulturspor

I fredningsområdets nordvestlige hjørne ligger det middelalderlige Asserholm Voldsted på en naturlig, langstrakt banke ned mod Tempelkrogen. Der pløjes stadig af og til munkesten op på stedet, men faste fundamenter findes ikke mere. En udgravning i 1928 viste fundamentene af en firesidet bygning, som var bedst bevaret mod nord. På den østlige side af banken findes en erdebølle skaldyng, som i dag er stærkt nedpløjet. Området omkring Asserholm er udpeget *kulturarvsareal*. Et kulturarvsareal er et kulturhistorisk interesseområde med skjulte fortidsminder. Kulturarvsarealer kan være af national og regional betydning, og er en indikator for, at der er væsentlige fortidsminder i et aktuelt område. Kulturarvsarealer er ikke i sig selv fredede, men kan indeholde fredede fortidsminder.

Asserholm ligger som en tydelig forhøjning i det ellers flade landskab. Foto: Ivi Christophersen

Nordligt i området tæt på dæmningen ligger en sagnsten. Sagnet siger, at stenen er kastet af en trold. Der er flere udlægninger af historien, men et er ganske vist, og det er, at da dæmningen blev bygget i 1950'erne fik entreprenøren besked om at fjerne stenen, så den ikke skulle blive dækket af dæmningen. På grund af stenens størrelse og dybde i jorden foretrak han imidlertid at føre dæmningen uden om den, og siden har den ligget på tørt land. Der skal også findes en større sten, som nu er jorddækket, i marken meget længere mod syd, og den skal have mærker efter 5 fingre...

Munkholmbroen af 1952

Allerede i 1800-tallet drøftede man planer om en fast forbindelse ved Munkholm nord for fredningsområdet for at undgå omvejen uden om Tempelkrogen. Det ville give en lettere trafikforbindelse mellem Roskilde og Holbæk. Forslag om en dæmning stødte imidlertid på modstand. Trods det gik man i 1937 i gang med et broprojekt, men den bløde undergrund skabte problemer og entreprenøren måtte opgive. Landvindingsloven af 1941 åbnede nye muligheder, og lodsejere ved Tempelkrogen genfremsatte et forslag om en dæmning med sluse. Al planlægning gik imidlertid i stå på grund af krigstidens rationering af byggematerialer. Broprojektet som trafikforanstaltning var dog ikke skrinlagt, og Munkholmbroen blev indviet i 1952.

Afvandingen af Tempelkrog fra 1950'erne

Kort tid efter broens indvielse kom landvindingsprojektet igen på dagsordenen. Flere lodsejere ønskede et stort projekt som det, der var fremsat i fyrerne og som indebar inddæmning af 65 ha af fjorden – helst så langt ud som muligt for at nå fast bund til dæmningen. Danmarks Naturfredningsforening protesterede og greven på Eriksholm, Kai Ahlefeldt-Laurvig, henviste til den kompromisaftale om en bro, som han havde indgået med Stauning. I den forbindelse havde han personligt stillet som betingelse for sin accept af broprojektet, at 'enhver fremtidig udtørring af Tempelkrogen var udelukket'. Hensynet til de landskabelige værdier

har tilsyneladende vejet tungt, og Landvindingsudvalget vurderede, at et 'lille projekt' med inddæmning af ca. 10 ha ville være tilstrækkeligt til at give det ønskede resultat: bedre afvanding af Elverdamsengene. Ikke alle var begejstrede for projektet. Med 'Skrivelse af 26. juli 1955 til lodsejerudvalget vedrørende afvandingen af Elverdamsengene mv.' godkendte Landbrugsministeriet Landvindings sagen Elverdamså og Tempelkrog. De tekniske anlæg omfattede et jorddige, et pumpeanlæg, en østre landkanal med sluse, en vestre landkanal og afvandingskanaler.

Arbejdet blev påbegyndt i efteråret 1956 og var i det væsentligste fuldført i slutningen af 1958. Det var det tredjesidste landvindingsprojekt i landvindingslovens levetid. I 1958 var Asserholmdæmningen en realitet, og den sydligste del af Tempelkrogen tørlagt og de fugtige engarealer omlagt til marker. På nær i Kragemoen og på Egenæs var engene og drængrøfterne forsvundet med effektiv hjælp fra en afvandingskanal midt i området og en lille pumpestation på diget. Der blev indvundet 10,95 ha i umatrikulerede arealer, som blev solgt til de tilgrænsende jordejere. Der blev oprettet et landvindingslag "Elverdamsengene og Tempelkrogen", som havde til formål 'at tilvejebringe og sikre sådanne afvandingsforhold på de interesserede arealer, at en fordelagtig landøkonomisk udnyttelse af disse som helhed muliggøres'.

Genopretningen af Tempelkrog Nord fra 2017

I 2017 gik Lejre og Holbæk kommuner i gang med en genopretning af det tidligere afvandede område. De daværende lodsejere lagde frivilligt jord til projektet imod en passende økonomisk kompensation. I 2019 indviedes det nye vådområde på 72 ha, hvor vandet siden 2018, hvor pumperne blev stoppet, har bredt sig ud over engene. En stor, fladvandet sø med bredder vekslende mellem vader, enge og sump har nu dannet sig på grænsen mellem Lejre og Holbæk kommuner.

Baggrunden for vådområdeprojektet var et ønske om at forbedre tilstanden i Isefjord og mindske transporten af kvælstof fra oplandets marker til fjorden. Samtidig blev der tinglyst en fælles kommunal deklaration om sti mv. samt retten til at udføre vedligehold af projektet i december 2019. Desværre benyttede man ikke samtidig anledningen til at sikre området imod jagt, på trods af at området, som forventet, på kort tid er blevet en fantastisk fuglelokalitet. Den tinglyste sti kan desuden lukkes af når der er jagt i området. Endelig forhindrer deklarationen ikke ejernes fulde råderet over arealet, hvilket i givet fald kunne omfatte aktiviteter som er direkte skadelige for naturen og fuglelivet, herunder droneflyvning, motorsejls mv. I 2020 blev det naturgenoprettede området solgt til to forskellige lodsejere, hvoraf den største lodsejer er et interessentskab med jagtinteresser. Dette bekræftedes af at der i sensommeren og efteråret 2020 blev opsat et større antal jagtskjul i området til brug for jagten.

Det er sagsrejsernes klare vurdering, at der er behov for en fredning, som i højere grad tager højde for naturhensyn, og således supplerer og kompletterer det i øvrigt fornuftige vådområdeprojekt. Det indebærer blandt andet at der med dette fredningsforslag lægges op til et forbud imod jagt i området.

I september 2020 skrev Hedeselskabet i bladet Vækst, at Tempelkrog nord for Holbækmotorvejen på papiret er et kvælstofprojekt, men det blev også til en fantastisk naturperle.

*Kort efter indvielsen blev vådområdeprojekt Tempelkrog Nord præmieret med en fornem pris fra Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk kommune for at bevare og berige den fysiske kulturarv.
Fotos Birgitte B. Ingrisch*

I dag står Asserholmdæmningen tilbage som et monument over landvindingspolitikken fra 1900-tallet. Den kan og bør ikke fjernes, men skal vedligeholdes af hensyn til denitrificeringsprocessen og i øvrigt som beskyttelse for motorvejen i tilfælde af ekstremt højvande.

Asserholmdæmningen med det lille røde pumpehus giver et fint udsyn over området. Og mens dæmningen i dag sikrer motorvejen mod ekstremt højvande, har pumpehuset ikke længere nogen funktion. Foto: Birgitte Ingrisch

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Der er adgang til det foreslåede fredningsområde ad en sti, der løber i kanten af området samt til arealer med borde/bænke samt fugletårn/-skjul i tilknytning til stien, jf. fredningskortet.

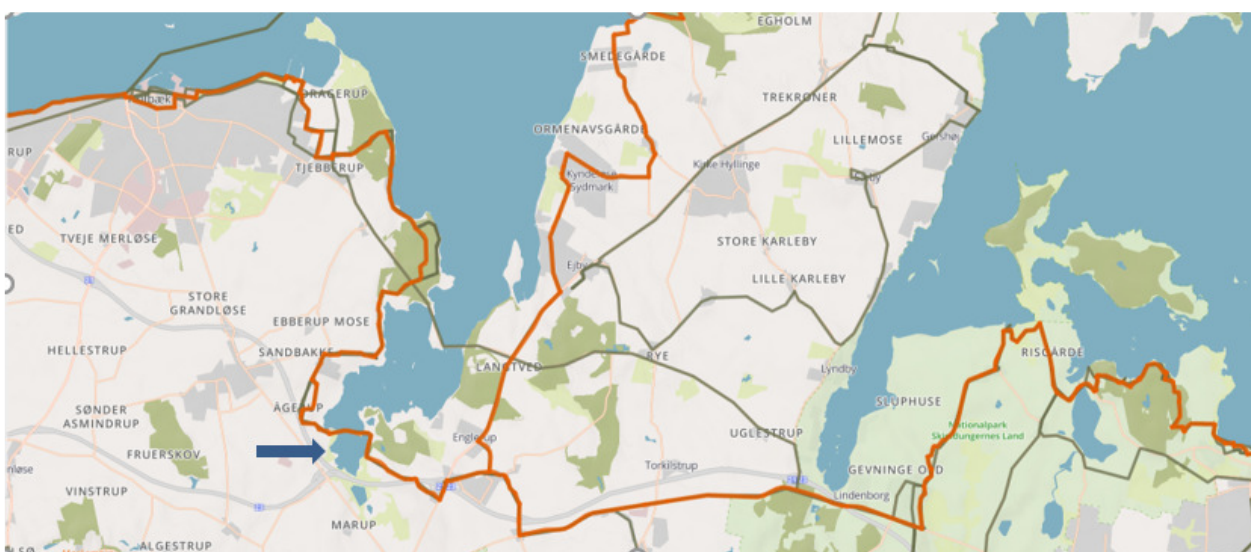
Fredningen lægger samtidig op til at forbyde offentlig adgang *uden for* sti og udpegede rekreative arealer, herunder færdsel på vandet og i luftrummet, som ville medføre u hensigtsmæssige forstyrrelser for fuglelivet.

Plejemyndigheden vil desuden sikre, at adgangsreglerne er formidlet præcist ved skiltning på stedet med

nærmere angivelse af eventuelle begrænsninger mv.

En sti i kanten af området med broer et par steder over åerne giver mulighed for en fin rundtur på 4 km. Samtidig udgør Asserholmdæmningen en del af Fjordstien. Fotos: Birgitte Ingrisch

Udsnit af Fjordstien med Tempelkrog Nord ved pilen. Stien går i dag fra Hundested over Frederiksværk, Frederikssund, Jyllinge til Roskilde, hvor den fortsætter til Holbæk og Rørvig. I Hornsherred er stien nu udbygget på den østlige som den vestlige del af halvøen. Den er i dag på ca. 239 km men udbygges løbende.

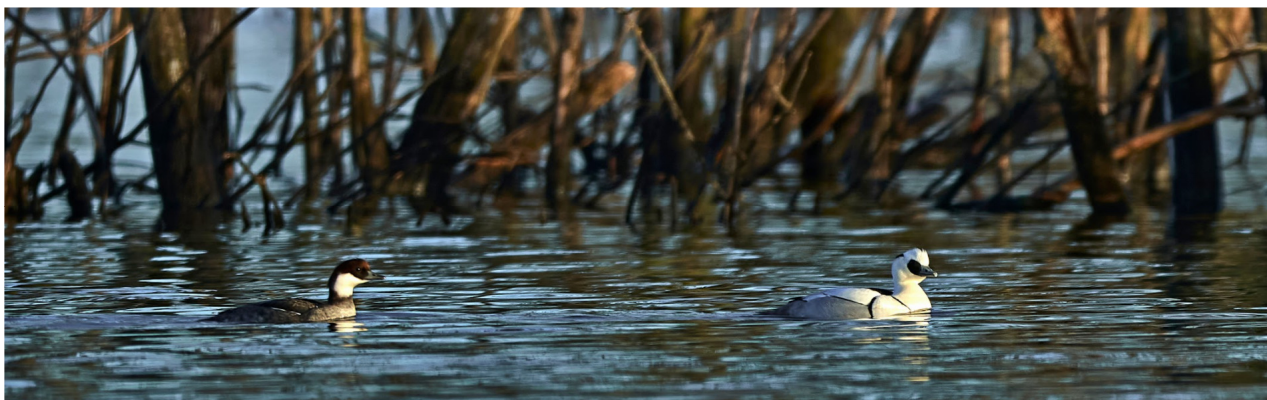
Natur

På den korte tid siden genopretningen er Tempelkrog Nord blevet et naturområde, som tiltrækker tusindvis af fugle. På nuværende tidspunkt er det kun vandfladen på ca. 45 ha, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Det er sandsynligt at hele området inden for få år vokser ind i en §3-beskyttelse, såfremt der gennemføres en naturpleje med henblik på øget biodiversitet.

Fugle

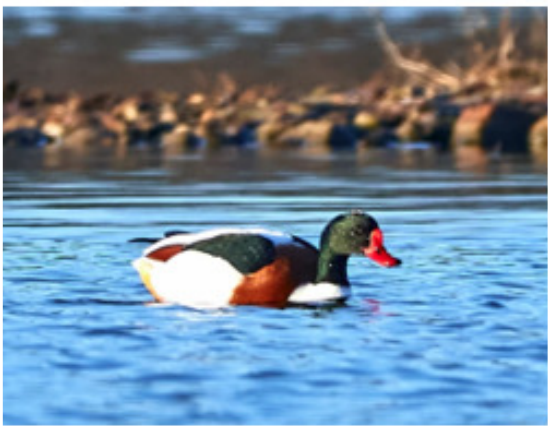
Der er allerede registreret over 180 fuglearter i området. Alene det, at der er registreret 180 forskellige fuglearter på en ret ung fuglelokalitet, der indtil for få år siden var landbrugsjord med normalt højst 50 tilknyttede arter, hovedparten gæs og småfugle, er et stærkt bevis på at det er muligt at skabe meget værdifuld natur relativt billigt. Og her er vandet alfa og omega for fuglelivet. Af de truede arter kan eksempelvis nævnes Engsnarre, Vagtel, Lille skallesluger, Sorthalset lappedykker, Klyde, Fjordterne, Lille præstekrage og Sortterne, som er ret ualmindelige, og de endnu sjældnere Blåvinget and, Sort ibis, Stylteløber, Odinshane, Hvidvinget

terne og Aftenfalk: Området er på kort tid blevet et meget attraktivt sted for mange ualmindelige, sjældne og truede fuglearter.

Den smukke og truede Lille lappedykker har også fundet vej til Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg.

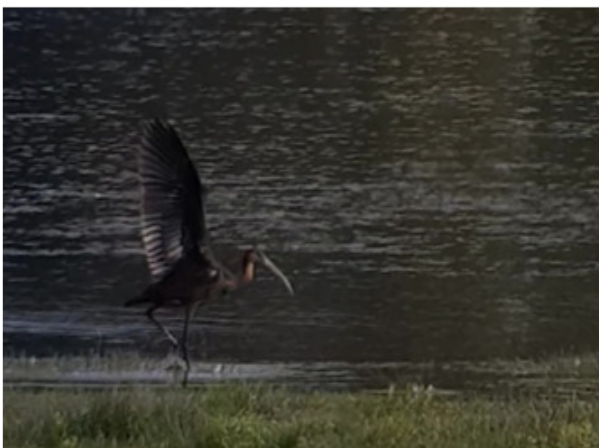

Et lille udsnit af fugle observeret i Tempelkrog Nord for nylig. Øverst tv. Hvinand, th. Troland. I midten tv. Gravand, th. Krikand. Nederst tv. Strandskade, th. Stormmåge. Fotos: Ole Hauerberg

Af potentielle ynglefugle (tilstede på de rigtige tidspunkter) er Sortterne (sjælden dansk ynglefugl, tidligere forholdsvis almindelig), Brushane (ditto) og Atlingand. Alle kræver græsning, lavvandede omgivelser og deres besøg viser potentialet for yderligere ynglefugle i området.

Blandt rastefuglene er det især følgende arter, der skal noteres og passes på (jagtfrit kerneområde eller lignende): Pibeand (spiser ålegræs og vandplanter), Krikand (ditto), Skeand (ikke så mange, men relativ ualmindelig and) og Taffeland (set i pænt store antal, fisker efter muslinger og måske lidt planteføde)

Øverst tv. Silkehejre, th. Blåhals. Nederst tv. Sort ibis, th. Skestork. For fugleinteresserede byder Tempelkrog Nord på mange gode oplevelser og for fuglelivet er området allerede et eldorado. Fotos: Henning Larsen

Af Miljøstyrelsens Novana-registrering fremgår det at der er registreret Klyde, Terne og Præstekrave i området, men det er et meget utilstrækkeligt billede af fuglelivet i Tempelkrog Nord.

Strandskader i Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg

Sommerfugle

Mange sommerfugle er registreret i området, og tæller blandt andet Grønåret kålsommerfugl, Aurora, Citron-sommerfugl, Admiral, Tidselsommerfugl, Storpletet perlemorsommerfugl og Almindelig blåfugl.

Et par eksempler på de mange smukke sommerfugle, som kan ses i Tempelkrog Nord, tv. Almindelig blåfugl, th. Citronsommerfugl. Fotos: Kristian Ørsted

Pattedyr

Af pattedyr er registreret hare, egern, ræv, ilder, lækat, brud, rådyr og flere arter af flagermus. Desuden har der været rygter om odder.

Krybdyr

Snog er registreret i området

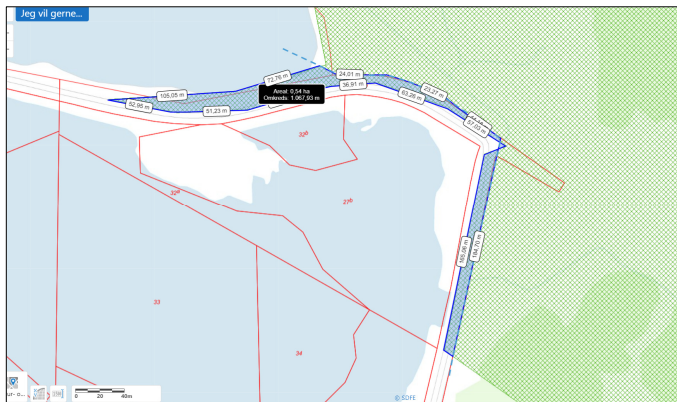
Naturpleje og naturplejeaftaler

Med fredningen er det intentionen at området skal græsses som led i naturplejen. Det vil samtidig kunne holde udviklingen af rørskov omkring søens bredder nede.

Natura2000-interesser

Natura 2000-områderne består af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder - herunder ramsarområder. Hvert område er udpeget for at beskytte bestemte arter og naturtyper, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Det står opført på områdets udpegningsgrundlag, hvilke arter og naturtyper, der er beskyttet i netop dette område.

Ca. 0,5 ha i det nordøstlige hjørne af det område, som foreslås fredet, er udpeget som Natura2000-område nr. 239 for Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø. Det omfatter Habitatområde H247 med en afgrænsning, som fremgår af nedenstående kort:

Udsnit fra Arealinfo, som viser den del af fredningsområdet, som er omfattet Habitatområde 247.

Habitatområde H247 er udpeget for følgende arter og naturtyper:

Egernæs med holme og Fuglsø

- Bugter og vige
- Enårig vegetation på stenede strandvolde
- Strandenge
- Ret næringsfattige søer
- Kransnålalgesøer
- Næringsrige søer
- Kalkoverdrev
- Surt overdrev
- Tidvis våde enge
- Bræmmer med høje urter
- Kilder og væld
- Riggær
- Bøg på mor uden kristtorn
- Bøg på muld
- Elle- og askeskov

Det vurderes, at fredningen direkte eller indirekte vil understøtte udpegningsgrundlaget for habitatområdet, blandt andet gennem en styrket permanent ekstensivering af landbrugsarealerne. Området er *ikke* udpeget som fuglebeskyttelsesområde. Uanset dette, vil områdets rige fugleliv med fredningen kunne nyde en langt større beskyttelse end det vil være tilfældet uden en fredning som indeholder bestemmelser om færdselsrestriktioner og jagtforbud.

Stylteløber, som er en af de mere sjældne gæster i Tempelkrog Nord. Foto: Tonny Papillon

...”

III. Sammendrag af udtalelser til fredningsnævnet

Nedenfor gengives et sammendrag af de bemærkninger, der er fremsat på det offentlige møde og under besigtigelsen samt i de skriftlige indlæg:

Det er gjort gældende, at regulering af jagt skal ske efter jagtlovgivningen og ikke gennem en fredning. Jagtlovens § 33, stk. 1, giver hjemmel til, at miljø- og fødevareministeren ved bekendtgørelse kan oprette vildtreservater på landjorden, i ferske vande og på fiskeriterritoriet for at beskytte og opbølge landets vildtbestande og sikre raste- og fødesøgningsområder for trækkende fugle. Eventuelle jagtbegrænsninger bør derfor ske efter jagtlovgivningen i overensstemmelse med de procedurer, der er besluttet i Vildtforvaltningsrådet. Området har ikke status af fuglebeskyttelsesområde.

Det er også gjort gældende, at der fortsat er et rigt fugleliv, selv om der foregår jagt i området.

Det er anført, at vådområdeprojektet havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord, og at formålet ikke var at skabe et fuglereservat, men at det rige fugleliv var en sidegevinst ved projektet.

Det er anført, at det vil være ”gift” for al fremtidig deltagelse i diverse naturprojekter, hvis de oprindelige lodsejere efterfølgende kan opleve, at der rejses fredningssager, som pålægger ejerne begrænsninger, som ikke var en del af naturprojektets klare formål. Det er anført, at de private lodsejere, der lagde jord til vådområdeprojektet, ikke var orienteret om, at der ville blive rejst fredningssag med påstand om et jagtforbud, og at disse lodsejere angiveligt ikke ville være gået ind i projektet, og at de mener, at de ikke har været inddraget i projektet.

Det er også anført, at udgifterne for kommunerne i forbindelse med en fredning og den erstatning, der skal betales til lodsejerne, gør fredningen uinteressant. I øjeblikket foretages sikringen af naturen i et samarbejde mellem kommunerne og lodsejerne.

Det er også anført, at Lejre Kommune og Holbæk Kommune ikke har ønsket at være medrejsere af fredningsforslaget, og at dette underbygger, at der ikke er belæg for at gennemføre en fredning.

Området er allerede underlagt beskyttelse efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Således er der i området en standbeskyttelseslinje, en sø- og åbeskyttelseslinje og en skovbyggelinje. Desuden er der et Natura 2000-område i tilknytning til områdets nordøstlige del, og denne nærhed betyder, at eventuelle aktiviteter ikke må medføre en væsentlig indvirkning på udpegningsgrundlaget.

Yderligere er området udpeget som naturbeskyttelsesinteresse og bevaringsværdigt landskab i Lejre Kommuneplan og som potentiel naturbeskyttelsesinteresse i Holbæk Kommuneplan. I Lejre Kommuneplan punkt 3.2.1. og 3.2.6 er anført, at ”Tilstanden og arealanvendelsen i interesseområder for plante- og dyreliv må ikke ændres, hvis det forringer levesteder for det vilde plante- og dyreliv eller muligheden for at styrke eller genoprette den (...) Naturindholdet i interesseområderne skal forbedres gennem naturpleje og naturgenopretning”. Området er derfor tilstrækkeligt sikret, og i øvrigt kan der blive indgået frivillige aftaler.

Et jagtforbud kan måske betyde ophobning af kvælstof på grund af de store mængder af fugle, som opholder sig i området, og hvis det er tilfældet, vil et jagtforbud måske betyde, at udgangspunktet for vådområdeprojektet, nemlig kvælstofopsamling, ville være spild af penge.

De to største private lodsejere, Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon, har gjort gældende, at deres højeste prioritet som lodsejere er at gøre Tempelkrog Nord til et mønstreksempel på frivillig naturbeskyttelse, og dette vil ske i samarbejde med kommunerne, øvrige myndigheder og relevante fagpersoner.

Disse lodsejere har anført, at fredning hverken er nødvendig eller proportional, idet fredningsformålene allerede er tilstrækkeligt beskyttet af lovgivningen og af lodsejernes aktiviteter i området, og der er allerede anlagt sti, og der er opsat borde og bænke.

Disse lodsejere har yderligere anført, at kommunernes udpeging af området som interesseområde har væsentlig indflydelse på aktiviteterne i området, for kommunerne er bundet af kommuneplanen og er med til at varetage beskyttelsesformålene. Disse oplysninger ses ikke at være inddraget af Danmarks Naturfredningsforening i tilstrækkeligt omfang. Danmarks Naturfredningsforening har heller ikke i tilstrækkelig grad overvejet muligheden for at indgå frivillige aftaler, der vil kunne tinglyses på ejendommene.

De to lodsejere har også anført, at forvaltningslovens regler finder anvendelse i denne sag, idet Danmarks Naturfredningsforening er tillagt kompetence til at rejse fredningssager. Danmarks Naturfredningsforening har tilsidesat god forvaltningsskik ved at undlade at holde lodsejerne løbende orienteret om sagen, og forvaltningslovens § 19 er tilsidesat, idet lodsejerne ikke er blevet partshørt, og de er ikke blevet tilstrækkeligt inddraget af Danmarks Naturfredningsforening i processen. Desuden hviler fredningsforslaget ikke på et retvisende og oplyst grundlag.

Endelig har disse to lodsejere anført, at det ikke er unormalt, at der udøves skånsom jagt i naturbeskyttelsesområder, og en frivillig regulering af jagten ved aftale er en mulighed, som bør overvejes.

Venstre i Lejre har anført, at denne sag vil ødelægge den spirende interesse om et tættere samarbejde mellem lodsejere og myndigheder, idet en offentlig myndighed ikke kan lave en frivillig aftale med lodsejere for der-

efter at anlægge en fredningssag med elementer, der er i direkte modstrid med aftalen. Sagen vil koste skatteyderne et stort millionbeløb i erstatning, blot fordi man ikke fra starten indeholdt jagtretten i den frivillige aftale. Partiet har overordnet intet imod, at man friholder jagt i særlige områder udlagt til vådområder, men det skal foregå med åbne kort og med lokal opbakning hos lodsejerne, og fremtidens store opgaver med sikring af miljøet er for partiet langt vigtigere end jagt på ænder og gæs.

Vipperød Lokalforum har anført, at fredningsforslagets naturforbedrende tiltag allerede er gennemført af lodsejerne på frivillig basis og for egen regning, og de resterende tiltag vil komme gennem en god, lokal dialog. Lokalområdet har dårligt lagt mærke til, at der bedrives jagt på arealet, og jagten er ikke til gene for lokalområdet. Det er lokalrådets klare opfattelse, at fuglelivet er ligeglad med jagten, og der er intet behov for et jagtforbud. Hvis tilliden til lodsejerne skulle vise sig ikke at holde, vil en fredningssag kunne rejses senere.

Vejdirektoratet har oplyst, at direktoratet ikke vil modsætte sig fredning, men henstiller af hensyn til en fremtidig udbygning af motorvejen til, at der holdes en respektafstand på mindst 50 m fra motorvejens centerlinje og til det område, der fredes. Yderligere henstilles der til, at Vejdirektoratets pumpestation, regnvandsbassin og adgangsvej friholdes for fredning, og at der sikres mulighed for fremtidig udbygning af regnvandsbassinet og pumpestationen. Endelig henstilles der til, at diget mellem Isefjorden og vådområdet friholdes for fredning, idet diget er et teknisk anlæg, der er etableret for at beskytte motorvejen mod oversvømmelse, og hvor det skal være muligt løbende at foretage drift og vedligehold og at kunne øge kronehøjden på diget med henblik på at modstå fremtidige havvandsstigninger.

Lejre Kommune har henstillet til fredningsnævnet, at der ikke sker fredning af området. Området er allerede beskyttet i form af anden lovgivning, herunder naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16, jagtlovgivningen, EU-lovgivningen og den generelle planlovgivning.

Kommunen har anført, at den ca. 45 ha store sø allerede er sikret, og omkring en tredjedel af området, nemlig strandbredden og arealet op til 300 meter bag strandbredden ligger inden for strandbeskyttelseslinjen. 4 ha er i forvejen beskyttet af fredningen af Ryegårds jorder, som blandt andet forhindrer bebyggelse. 19 ha ligger inden for åbeskyttelseslinjen. Desuden er der på hele området tinglyst en vådområdedeklaration. Endelig er et mindre område udpeget som Natura 2000-område under EU-lovgivningen.

Lejre Kommune har yderligere anført, at offentlighedens adgang er sikret ved tinglyste deklamationer, og der er allerede anlagt en sti omkring søen. Kommunerne, Vejdirektoratet og digelaget har allerede nu mulighed for at vedligeholde anlæg mv. Digelagets rettigheder og pligter fremgår af tinglyste vedtægter.

Kommunen har også anført, at en fredning er administrativt og økonomisk byrdefuld, og der er ingen umiddelbar, aktuel trussel på området. En eventuel yderligere beskyttelse kan opnås lige så godt eller bedre med andre ordninger, f.eks. i Natura 2000-områder. Der kan også etableres vildtreservat i henhold til jagtloven, og i vildtreservater kan man helt eller delvist forbyde jagt og andre forstyrrende aktiviteter af hensyn til dyrelivet.

Endelig har Lejre Kommune anført, at Tempelkrog Nord er etableret som vådområde på baggrund af frivillig jordfordeling for at begrænse kvælstofudledningen til Isefjord. Hvis der vedtages en fredning ganske kort tid efter gennemførelsen af et projekt, der er skabt på frivillig deltagelse, så kan dette svække tilliden hos lods ejere, og det kan blive vanskeligt at få lodsejeropbakning til fremtidige vådområder eller andre projekter,

som hviler på frivillig jordfordeling.

Det er blevet foreslået at forbyde fiskeri i søen og vandløbene.

Dansk Ornitologisk Forening har tilsluttet sig fredningsforslaget. Erfaringerne med jagt i området er, at alle fuglene bliver forstyrret. Nogle trækker sig helt væk, mens andre kommer tilbage og samler sig for det meste ude i midten af søen. De ca. 15 jagtskjul, der er opsat i jagtsæsonen, er ikke kønne, og opsætningen og klar-
gøringen med jernskeletter og plastiksiv er forstyrrende. Plastiksiv og ikke-opsamlede patronhylstre giver en unødvendig plastikforurening i området. Af DOF-basen fremgik efter en jagt, at gæs og svømmeænder var helt fraværende, og at andre arter kun var der i en brøkdel af det antal, der burde være på lokaliteten. Der blev drevet jagt både fra skjul og via motorbåd rundt på øerne og fra de mange skydeskjul. Der var udlagt massivt mange lokkeænder og -gæs og to ”pibesvaner”, som blev sejlet rundt og flyttet flere gange, og der var megen aktivitet på søfladen og jagt med løse hunde i engene op mod motorvejen.

Det er også gjort gældende, at området er et af Sjællands bedste steder for fugle og for dem, der gerne vil opleve fuglene. Det er uhensigtsmæssigt med jagt i et område med så store rekreative værdier. Området er genskabt for offentlige midler, og derfor bør der være forbud mod jagt. De jagtreservater, der planlægges inden for de næste 10 år, ligger alle på offentlige sø- eller havområder, og derfor kan dette område ikke forventes at blive omfattet af reglerne om jagtreservater.

Det er blevet anført, at der er tale om et perfekt rekreativt område med en sti på ca. 4 km rundt om en sø.

IV. Synspunkter om en eventuel begrænsning af jagten i området

Fredningsnævnet har under sin behandling af sagen stillet en række spørgsmål til Danmarks Naturfredningsforening og til lodsejerne. Fredningsnævnet har blandt andet ønsket oplyst, om det er muligt at begrænse jagten, f.eks. angivet i et maksimalt antal dage om året. Fredningsnævnets spørgsmål om muligheden for begrænsning af jagten var navnlig begrundet i, at jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon i deres høringssvar havde anført, at en frivillig regulering af jagten ved aftale er en effektiv mulighed, der bør overvejes af parterne.

Jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon har som svar på fredningsnævnets henvendelse blandt andet oplyst, at tilrettelæggelsen af jagten i området sker med henblik på flyvende vildt (ænder og gæs), og der jages kun i perioden september til januar. Jagten finder fortrinsvis sted omkring solopgang og solnedgang og i reglen en time før og en time efter, og i enkelte situationer drives der kortvarigt jagt i eftermiddagstimerne. Jægere og gæster i området vil derfor kun meget sjældent møde hinanden.

De har også henvist til, at de ønsker at indgå en frivillig og forpligtende aftale, hvori blandt andet indgår, at de i forbindelse med afholdelse af jagtaktiviteterne gennem skiltning og information til offentligheden vil sikre, at jagt og offentlig adgang ikke udelukker hinanden, men går hånd i hånd. Hensyn og ansvarlig adfærd på et oplyst grundlag sikrer den gensidige forståelse og respekt på de få dage årligt, hvor der er jagt i området.

Jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon har endelig oplyst, at der er tale om et meget let jagttryk.

Der ønskes gode jagtoplevelser, og dette forudsætter, at naturen er i balance, og der er således en ganske betragtelig frivillig jagtbegrænsning. De har anført, at de lægger til grund, at der ikke indføres jagtforbud eller jagtbegrænsninger bortset fra, hvad der er nævnt i jagtloven, og hvad der er anført om det lette jagttryk, der udøves. Endelig har de oplyst, at Tempelkrog I/S afholder jagtarrangementer fire til seks gange årligt.

Danmarks Naturfredningsforening har på fredningsnævnets henvendelse blandt andet anført, at jagt helt bør undgås. Tempelkrog Nord er blevet et af Vestsjællands bedste fuglesteder for vandfugle. Fugle- og naturværdierne bliver kraftigt reduceret, når der drives jagt i området, og dette har desværre allerede kunnet mærkes på fuglenes adfærd. Jagten medfører omfattende forstyrrelser, og fuglene bliver skræmt ud af området. Fuglene bliver sky. I områder uden jagt som f.eks. Utterslev Mose er de tiltrækkende vilde fugle så tillidsfulde, at fredelige besøgende kan opleve fuglene på forholdsvis kort afstand, og det kan også blive tilfældet på stien omkring Tempelkrogen.

Danmarks Naturfredningsforening har yderligere anført, at når de lokale fugle aldrig udsættes for jagt i området, så bliver de tillidsfulde, og det smitter straks af på de gæstende trækfugle, der dermed også bliver væsentlig mindre sky og dermed mere tillidsfulde. Hvis der er jagt i et område, er fuglene derimod sky og letter ofte på flere hundrede meters afstand fra mennesker. Dermed reduceres oplevelsesmulighederne ganske betragteligt for almindelige mennesker, der sætter pris på et rigt dyreliv.

Fredningsnævnet har på ny rettet henvendelse til Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon for at høre, om disse lodsejere har et forslag til et antal dage, hvor det i en eventuel fredningsafgørelse kunne være tilladt at jage (gerne præciseret til f.eks. første lørdag i oktober, anden søndag i november, osv.).

Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon har svaret hertil, at jagtafviklingen overholder alle regler og aldrig er blevet anfægtet eller kritiseret. De vil gerne hvert år inden den 1. september give Holbæk og Lejre kommuner og Vipperød Lokalforum besked om, hvornår der afvikles jagt, men der kan ikke sættes ufravigelige datoer på jagterne, men et datospænd på to-tre dage ganske tæt på.

V. Fredningsnævnets bemærkninger

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i enighed.

Efter naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan fredningsnævnet gennemføre fredning til varetagelse af de formål, der er nævnt i lovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1 fremgår, at loven særligt tilsigter at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier og at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen og forbedre mulighederne for friluftsliv.

Miljøministeriet, kommunerne og Danmarks Naturfredningsforening er de eneste, der kan foreslå fredninger af nye områder. Naturstyrelsen og Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening har sammen udarbejdet ”Handlingsplan for fredning 2013”.

Det fremgår af denne handlingsplan, at parterne på fredningsområdet er enige om, at følgende tre hovedformål skal prioriteres i de kommende år:

”... Perlerne – de unikke, de vigtigste, de nationalt værdifulde lokaliteter. Der sættes yderligere fokus på at beskytte vore mest vigtige ”kronjuveler” med fredning, det stærkeste beskyttelsesinstrument, der er til rådighed.

Større, sammenhængende naturområder. Herved modvirkes tendensen til fragmentering af naturarealer, og i stedet sikres en mere robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Landskabsfredning – større, uforstyrrede landskaber. Beskyttelse af særligt smukke og karakteristiske landskaber mod bebyggelse, tilplantning, terrænændringer mv....”.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at formålet med fredning af Tempelkrog Nord er omfattet af de hensyn, der er opregnet i naturbeskyttelseslovens § 1. Fredningen falder desuden godt i tråd med prioriteringen i den nævnte handleplan for fredning, idet Tempelkrog Nord er en del af et større, sammenhængende naturområde, hvor der kan sikres en robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Fredningsnævnet medgiver, at området allerede i vid udstrækning er beskyttet gennem naturbeskyttelsesloven, kommuneplaner, tinglyste deklARATIONER med videre. Imidlertid finder fredningsnævnet, at den sikreste beskyttelse af et naturområde opnås gennem en fredning. Ved en fredning sikres håndhævelse af fredningsafgørelsens bestemmelser, og der kan udarbejdes bindende plejeplaner, og der er mulighed for at søge om dispensation fra en fredning, og der findes klageadgang. Ved gennemførelse af en fredning gives der erstatning til de borgere, som får et tab ved fredningen.

Fredningsnævnet er opmærksom på, at vådområdeprojektet, der blev påbegyndt i 2018, havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord. Men med naturgenopretningen kom der samtidig et rigt fugleliv i området. Fredningsnævnet bemærker, at en beskyttelse af dette rige fugleliv godt kan ske gennem en fredning, selv om forbedring af fuglelivet ikke indgik som en bærende del i det oprindelige vådområdeprojekt.

Den omstændighed, at miljø- og fødevareministeren med hjemmel i jagtlovens § 33, stk. 1, kan oprette vildtreservater, hindrer efter fredningsnævnets opfattelse ikke, at der også ved en fredning kan gennemføres bestemmelse om jagtforbud, jf. også det ovenfor anførte om indholdet af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 1. Fredningsnævnet bemærker tillige, at der ikke er oplysninger om, at der kan forventes at blive oprettet et vildtreservat i området.

Fredningsnævnet har overvejet, om det er nødvendigt at forbyde jagt fuldstændigt i fredningsområdet, eller om det er tilstrækkeligt at begrænse jagt i fredningsområdet for at beskytte det rige fugleliv, der opstod i forbindelse med genopretningsprojektet.

Til brug for disse overvejelser har fredningsnævnet under sagens behandling bedt om bemærkninger fra både lodsejerne og Danmarks Naturfredningsforening til, hvori en sådan begrænsning kunne bestå. De to største private lodsejere, Tempelkrogen I/S og Jens Lagerbon, har svaret, at de forudsætter, at der ikke indføres jagtforbud eller jagtbegrænsninger ud over det, der følger af jagtloven og af, at der udøves et meget let jagttryk,

og at der alene er jagtarrangementer fire til seks gange årligt. Danmarks Naturfredningsforening har fastholdt, at jagt helt bør undgås i området.

Efter en samlet vurdering finder fredningsnævnet, at der af hensyn til beskyttelsen af det rige fugleliv bør ske en begrænsning af jagt i fredningsområdet, således at det alene skal være tilladt at udøve jagt op til seks dage årligt i fredningsområdet. Fredningsnævnet har tillige besluttet, at lodsejerne hvert år inden den 1. september skal meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på to dage.

Det er oplyst over for fredningsnævnet, at de private ejere af området gennem en såkaldt jordfordeling afstod arealer mod at få andre arealer eller økonomisk kompensation, så vådområdeprojektet kunne gennemføres. Arealerne overgik således til Landbrugsstyrelsen, som ejede det pågældende område, mens vådområdeprojektet blev gennemført i 2018-2020.

Mens Landbrugsstyrelsen ejede arealerne, blev der på de berørte ejendomme tinglyst deklARATIONER, der blandt andet indeholdt bestemmelser om vedligeholdelse af stien og to broer og offentlighedens adgang med videre.

Følgende fremgår af det udbudsmateriale, som Landbrugsstyrelsen udsendte i december 2019, da vådområdeprojektet var afsluttet, og styrelsen udbød arealer til salg:

”Fredning: Landbrugsstyrelsen er oplyst om, at Danmarks Naturfredningsforening har et ønske om at rejse en fredning af Tempelkrog Nord med det formål at sikre området mod jagt og at sikre, at offentlighedens adgang ikke kolliderer med beskyttelse af fuglelivet.

På nogle af de udbudte arealer er der tilkendt forkøbsret til tidligere ejer. Det vil sige, at hvis den tidligere ejer er interesseret i arealerne, så skal denne tilbydes arealet til det højeste bud. Det kræver som minimum, at forkøbsretshaverne har afgivet bud. Forkøbsretten bortfalder, når nærværende udbudsrunde er gennemført”.

Fredningsnævnet bemærker hertil, at de nuværende private lodsejere, der købte arealerne i 2020, således før købet var gjort opmærksom på, at Danmarks Naturfredningsforening ønskede at rejse en fredningssag blandt andet med det formål at sikre området mod jagt.

Fredningsnævnet har drøftet, om der i forbindelse med fredningen skulle indføres et forbud mod fiskeri. Fredningsnævnet har vurderet, at fredningens formål vil kunne opnås uden at indføre et helt eller delvist forbud mod fiskeri.

Fredningens afgrænsning

Det fredede område fremgår af vedhæftede fredningskort af 11. maj 2022 og omfatter følgende matrikelnumre:

Ejerlav:

Matr.nr.:

Ågerup by, Ågerup

8k, 111, 27, 29, 7000g

Ordrup by, Kirke Sonnerup	27b, 33, 36,
Marup by, Tølløse	8m,
Eriksholm Hgd., Ågerup	2a,
Lunderød by, Tølløse	16,

samt nogle umatrikulerede arealer på ca. 0,31 ha.

VI. Fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab,
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 77 ha, som fremgår af fredningskortet.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, tilføres pesticider og lignende eller tilplantes. Der må ikke tilskudsfodres på fredningsområdet. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoder.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan dispensere til tilskudsfodring til græssende dyr. Driften af fredningsområdet skal ske i overensstemmelse med de til enhver tid gældende vådområdedeclarationer for Tempelkrog Nord. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af pesticider.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget.

Stk. 5. Eventuel forhøjning af digets kronekote kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for fremtidig udbygning af regnvandsbassinet og pumpestation efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagtthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagtstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende. Færister må højst have en centerafstand på 7 cm. mellem ristens lameller.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier, som fremgår af fredningskortet, er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget herfra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel. Det er også tilladt at færdes med ikke-registrerede elscootere, som benyttes af gangbesværede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padle-bræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje og under jagt, herunder klargøring dagen før jagt og oprydning dagen

efter jagt, jf. § 9, stk. 2.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider, ballon og lignende er ikke tilladt inden for eller over det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor. Undtaget herfra er hunde, der anvendes under jagt i henhold til § 9, stk. 2.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk og Lejre kommuner) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Stk. 1. Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

Stk. 2. Jagt er dog tilladt op til seks dage årligt i fredningsområdet. Lodsejerne skal hvert år inden den 1. september meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på to dage.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.

VII. Klagevejledning

Fredningsnævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, der skal have denne afgørelse tilsendt, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, statslige

og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget samt organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Erstatningsafgørelser kan dog kun påklages af ejere og brugere samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen. Godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 47 ikke påklages.

Klage indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på e-boks, hvor man kan vælge Nævnenes Hus som modtager, eller ved almindelig brevpost til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att. Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Yderligere oplysninger om klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet findes på klagenævnets hjemmeside www.naevneshus.dk.

Linda Lauritsen, Rolf Dejløw, Niels Boye Jakobsen, Per Fynboe, Ole Møller